

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Frančiškanska ulica št. 61,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglaš: Prostor 1 mm x
55 mm po K 1.50. Uradni
razglaš, poslano ter no-
tice isti prostor K 2.—
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasiło jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 288, za pol
leta K 144, za četrt leto
K 72, za mesec K 24.
Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani,
Frančiškanska ulica št. 61,
Učiteljska tiskarna.

Ustava bo sprejeta?

Ministrskemu predsedniku Pašiću in vsej vladni gospodi se silno mudi, da spravi ustavo pod streho. Dva glavna momenta sta, ki računa vladna večina nanja: prvič pridobivanje raznih strank, ki so jih izvojevale v teku razprave o ustavi, zlasti muslimani, radikalci in demokrati, o katerih vedo stranke same, da bi se reducirale, če bi sedanja vlada morala prepustiti vodstvo kaki drugi, sedaj še povsem negotovi koaliciji; drugič pa je jutri Vidov dan, ki daje prav lepo priliko, da se poudari čut patriotizma, ki na gospodo jako ugodno vpliva, če uvidijo, da je patriotizem v njihovem interesu. Široka javnost pa bo ta dan kolikor toliko pod vtiskom patriotskih priredb.

Tako nekako računa g. Pašić in vse stranke, ki mu pri tem delu pomagajo in prav verjetno je, da bo danes ali jutri ustava sprejeta.

Včeraj so imeli klubi ves dan seje. Muslimanski klub je sklenil glasovati za ustavo, zaradi tega je opozicijski trgovski minister Spaho demisioniral, posli njegovi pa so bili poverjeni ministru Karamahmedoviću. Muslimanski klub bo glasoval

za ustavo, ker je vlada v večjem delu ugodila njegovim zahtevam ter sklenila dotične spremembe v §§ 135. in 130.

Tudi demokrati so stavili svoje zahteve glede prehodnih naredeb.

Pašić je vabil socialiste, da bi glasovali za ustavo. Meščanski listi so pisali o pogajanjih med socialisti in Pašićem, katerih pa ni bilo. Socialisti so izjavljali, da za ustavo ne morejo glasovati; če bi pa že hoteli glasovati, bi morali zahtevati v ustavi važne načelne izpremembe. Klub je pa razmotril o položaju na seji in kakor smo že v soboto poročali, sklenil, da ne bo glasoval za ustavo.

Vesti o tem, da poda Pašić demisijsko, utegnejo biti le toliko resnične, kolikor se ta tiče izpremembe v vladi. Pašić bi pač odstopil zato, da po tem sestavi novo vlado, odstranivši ministre, ki se ne strinjajo z njegovo politiko.

Pašićeva najbolj vroča želja je, da bi proslavil Vidov dan s sprejetjem ustave. Njegova želja je pa danes vendar še odprto vprašanje, pa naj hiti in podi zbornico, kakor hoče.

Iz konstituante.

LDU. Belgrad, 25. (ZNU.) 59. redni sejanek konstituante je otvoril predsednik dr. Ribar ob 10. 30. Ko so bile formalnosti končane, je čital tajnik zahteve pravosodnega ministrstva, po katerih naj bi konstituanta izročila sodišču komunistična poslanca dr. Milana Lemeža in Fabijančiča, ker sta se pregrešila proti § 102. srbskega kazenskega zakonika. Nato se je prešlo na dnevni red.

Radikalni disident Aleksa Zujović je čital, da mu nekateri člani VIII. oddelka ustave niso všeč. Končal je: »Gospod! Poslanci večine! Mislite na to, da bo morali v kratkem številu članov opozicije tako naraslo, da vas bodo preglasovali!«

Demokrat Pavle Angelič pravil, da bo določbe o upravnih oblastih v VIII. oddelku ustave povzročile velike nepravilnosti v državi. Pravil, da se je vlada okoristila s položajem in je v členu 90. ustanovila mesta ministrov brez portfeljev in podtajnikov in je tako pomnožila uradništvo, proti čemu so se ravno radikalci in demokrati v preteklosti najbolj borili. K členu 96. odstavka X. o napredovanju prosvete v obla-

stih zahteva ta-le dodatek: »Izvršajmo vzdrževanje ljudskih šol, za katere skrbi država.« — Poslanec Angelič je rekel, da bi se dal na ta način popraviti pogrešek, ki ga je napravil minister za konstituanto pri 16. členu II. oddelka, ko je ravno ta predlog odbil, čeprav je bila večina poslancev zanj. Govoril je še o nekaterih členih, med njimi o členu 106. in 108. in je končal svoj govor z izjavo, da bo glasoval za ustavo, ker je narodu treba ustave, pa naj bo že kakršnakoli.

Poslanec Milan Miloradović (samostojna kmetijska stranka) očita zemljoradnikom, da so šli po isti poti, kakor skrajna levica in skrajna desnica in pravi, da bo glasoval za ustavo. Radikalec Mijodrag Milutinović govori proti nekaterim odredbam v ustavi in demokrat Lazar Grujić se tudi ne strinja z nekaterimi členi, glede člena 96. pa pravi, da bi ga ne bilo treba izpremeniti. Izjavil je, da bo glasoval za ustavo. Predsednik nato zaključil sejo ob 13.30 in naznanil prihodnjo za ponedeljek ob 10. dopoldne.

Za samoupravo.

Govor poslanca s. dr. M. Koruna v konstituenti dne 18. junija 1921.

(Dalej.)

Bojazen je, kakor rečeno, do neke mere opravičena. Vendar mislim, da način, kakor se misli vladna večina izogniti tem nevarnostim, ni popolnoma pravilen. V prvi vrsti je hrvaško vprašanje tisto vprašanje, ki je najvažnejše in zaradi katerega je nastala vsa kritična situacija. Kajti vprašanje Slovenije: ali naj bo Slovenija razdeljena na eno ali dve oblasti, je za vse stranke v tem parlamentu — to bi skoro lahko trdil tudi za gospode slovenskega imena iz Jugoslovanskega kluba — vprašanje manjše važnosti. Na eni strani ni v tej zbornici nikogar, vsaj resnega politika ne, ki bi trdil, da je naša zahteva, naj bo Slovenija nedeljena enota, utemeljena v kakih posebnih plemenskih razlogih, češ da bi se slovensko pleme očuvalo pred kako nevarnostjo, ki mu ne vem od kod preti. Jasnó je vsem, da je ta zahteva v kolikor to imamo, diktirana vsled tega, ker tvori Slovenija zase brez dvoma geografsko precej zaokroženo ozemlje in ker, gospodje, tvori tudi eno kulturno enoto.

Poslanec Drogenik: »S kakim centrom?«

Korun: Jaz za svojo osebo ne bi nič ugovarjal razdelitvi Slovenije na dve oblasti, če bi obe oblasti ne imeli

ene velike napake: namreč te, da bi bile premajhni. Nikar se ne varajmo! Financijalne naloge, ki jih bodo samoupravne enote prevzele, bodo tako velike, da jih ne bo nobena samoupravna oblast mogla izvršiti samo iz svojih lastnih sredstev, posebno če bo majhna. To je celo čutila vladna večina sama in je predvidela državno pomoč financam samoupravnih teles. Toda, gospodje, na to pomoč čakati bo za samoupravne enote zelo težko in tudi zelo škodljivo.

Če smo torej za to, da bodi Slovenija ena enota, so za to merodajni popolnoma praktični razlogi. Izjavljam pa, da bi v slučaju, če bi se vprašanje zastavilo tako, da bi se reklo: zato ker je Slovenija nedeljena, hočemo tudi nedeljeno bansko hrvaško, da bi bil v tem slučaju pripravljen, da dokazem, da mi ne gre za plemensko Slovenijo, doprinese to žrtev (moram reči, da bi bila to velika žrtev), da bi se zadovoljil z razdelitvijo Slovenije.

Poslanec dr. Mom. Ivanič: »Ima vro krupnih razloga, da bodi Slovenija enostavna.«

Korun: Kar se tiče razdelitve hrvaške in Slavonije, sem mnenja, da ne gre ustvarjati iz tistih delov hrvaške, ki so enotno naseljeni po

bratih hrvaškega imena, več oblasti nego eno, razen tamkaj, kjer gravitirajo posamezni deli (n. pr. deli zahodno od Karlovca) k morju.

Tisti deli današnje banovine pa, ki so plemensko mešani, ki so torej srbsko-hrvaški, pa naj bi prišli v svojo posebno oblast, oziroma naj bi se zaokrožili z deli sosednjih pokrajin v enotno oblast, oziroma pokrajino, kakor je to zamislil že Smolaka.

Poslanec Drogenik: »To so zopet plemenski vidiki.«

Korun: To niso plemenski vidiki, ampak vidiki kulturne zaokrožitve. Kakor hitro sem pripravljen koncedirati, da naj se tisti deli hrvaškega ozemlja, ki gravitirajo k Bosni ali k morju, ločijo od Zagreba, se ne more več govoriti o plemenskih vidikih pri razdelitvi države. Pač pa polagamo veliko važnost na kulturne vidike.

Gospodje! Po teh glavnih mislih, ki sem jih izrazil v imenu kluba glede razdelitve države na pokrajine, pridem do tega, da se nekoliko pobavim z nekaterimi posameznimi točkami VIII. oddelka ustavnega načrta.

V drugem odstavku 94. člena je določeno: »Upravna vlast može urediti sa zakonomskom snagom uredjivati odnose samo na osnovu zakonskog ovlašćenja, koje se daje posebno za svaki slučaj.« Gospodje! Ta določba je v obliki, kakor je tukaj, nesprejemljiva, ker se da vladi možnost, da naredbenim putem določi stvari, za katere je v prvi vrsti poklican parlament, da o njih določa. Če bi dobila vlada od parlamenta samo pooblastilo, da sme izdati vladne naredbe, ki nimajo zakonite moči, bi temu ne ugovarjal. Toda da more vlada samo z navadnim pooblastilnim zakonom izdati naredbe, ki imajo zakonsko moč, to je s stališča demokratizma in s stališča parlamentarizma popolnoma nesprejemljivo.

O členu 95., kjer se govori o velikosti samoupravnih edinic, v prvi vrsti oblasti, mi prav za prav ni treba nič več govoriti, ker sem naše vidike v tem pogledu že razložil. Številka 700.000 in tudi številka 900.000, ki se je baje v čarovniški kuhinji vladne večine izkuhala.

Medklic: »To ni čarovniška kuhinja!«

Oživljeni sovražniki strokovnih organizacij.

Vsemu strokovno organiziranemu delavstvu je še dobro v spominu, kako silno razočaranje so doživele strokovne organizacije takrat, ko so komunisti razbijali njih organizacije, jih oslabili in zanesli v delavske vrste, vse polno osebnega sovraštva in nezaupanja. Vse težke posledice občuti delavstvo že danes in jih bo občutilo še huje, če se ne bo uprlo delavstvu sovražnemu početju z vso odločnostjo. Politična stranka deluje za zedinjenje vsega proletarijata v Jugoslaviji. Delo je že precej napredovalo in v tistem hipu pa zopet prihajajo komunisti, ki pričenjajo z novim razdiralnim delom v strokovnih organizacijah, dasi so se vse važnejše organizacije izrekle za politično nevtralnost in proti Moskvi, ker ne smejo in ne morejo trpeti, da bi jim diktirali ljudje, ki so v strokovni politiki diletanti in so z vsem svojim dosedanjim delom dokazali popolno nesposobnost. Namesto uspehov so želi povsod neuspehe, namesto solidarnosti v delavskih vrstah so sejal prepri in razkol, delali za razkol z nepoštenimi sredstvi, obrekovanjem in izigravanjem organiziranega delavstva. Strokovne organizacije so v tem oziru zavzele prav pametno stališče, da se medsebojni boj, ki

Korun: Čarovniško kuhinjo jo imenujem radi tega, ker se vse vrši tako tajinstveno — je številka, ki ne pomeni nič in ki bi ne imela pomeni nič ter bi morala izginiti. Naj se določi najnižja številka, pod katero nobene oblasti ne sme pasti; navzgor naj se pa pusti neomejena možnost, da se po principih, katere sem razložil, ustvarijo take oblasti, da bo zagotovljena dobra uprava v državi.

Glede tega, da postavlja kralj velikega župana, ki stoji na čelu oblasti, je govoril že moj predgovornik iz kluba, in bom te stvari prešel.

V čl. 96., prvi odstavek se govori tudi o načelu volitev v samoupravne edince. V tem vprašanju se je postavila večina ustavotvorcev na jako rezervirano stališče. Mesto, da bi se, kar je po mojem mnenju samo po sebi umevno, določilo, da velja ista volilna pravica, kakor za centralni parlament, tudi za samoupravna telesa, je večina ustavnega odbora samo določila, da naj bo ta samouprava »urejena na načelu izborom«. Tako je pustila odprta vrata možnosti, da bomo imeli morebiti kakšno kurialno zastopstvo, da bomo imeli veliko nedemokratskejši način volitev v samoupravna telesa, kakor pa določa ustavni načrt sam. dasiravno tudi temu manjka ženskega prava glasa, za centralni parlament.

K členu 98., kjer se določi nekako sodelovanje velikega župana z reprezentanti samoupravnih teles, pripomnim, da se s tako ureditvijo ne moremo spoznameti. Tu ni dana garancija, da ne bomo imeli takozvanega dvotirnega upravnega sistema. Pogrešamo tudi določbe, kdo prav za prav stoji na čelu samoupravne oblasti. Predsednik, ki ga volijo oblastne samoupravne skupščine, samo predseduje skupščinskim sejam. Skupščinske posle vodi poseben odbor, ki ga voli oblastna skupščina. Toda kdo stoji na čelu tega odbora, oziroma kdo reprezentira to skupščinsko oblast, tega v ustavnem načrtu nismo našli. Tudi od kralja postavljenemu velikemu županu ni v ustavnem načrtu nikjer izrecno dano polnomočje, da stoji na čelu samoupravne administracije v oblasti, ampak določa, da stoji samo na čelu državne administracije in da se bo z zakonom odredilo, v katerih slučajih da se mora posvetoovati s samoupravnimi odbori. (Konec. prih.)

odločneje čuvati enotnost strokovnih organizacij ter ustvariti v cel državi enotno fronto strokovno organiziranega delavstva, da se ubrani razkola in s tem oslabejena.

Naloga članov in zaupnikov ter odbornikov je, da se opozore med seboj na pretečo nevarnost ter uravnajo svojo agitacijo tako, da bo strokovno organizirano delavstvo spoznalo, kako velikega pomena je sloga in solidarnost delavstva v teh najkritičnejših časih, ko nam trobi na ušesa grozovita bojna tromba za naš socijalni obstanek.

Nemška vlada protestira.

LDU. Berlin, 25. (Wolf.) Nemška vlada je poslala veleposlaniški konferenci noto, ki se je izročila tudi vladam v Londonu, Parizu in Rimu. V tej noti nemška vlada ponovno protestira proti podpiranju poljske vstaje v Gornji Šleziji po uradnih mestih in poljskih vojakih ter nujno prosi, naj zavezniki zagotovijo, da so gorenješleško - poljska meja vendarle enkrat zapre in prepreči, da poljski vojaki in deli poljske vojske prestopajo mejo.

Angleški rudarji se pogajajo.

LDU London, 24. jun. Izvrševalni odbor rudarjev je odgovoril nekaterim strokovnim organizacij na povabilo, naj se jutri sestanejo z njimi h konferenci, proučil in z ozirom na značaj teh odgovorov sklenil, umakniti povabila. Izvrševalni odbor je sklenil stopiti v stik z vlado in lastniki rudnikov zaradi sporazuma glede mezd. Izjave Hornesa v spodnji zbornici so napravile velik vtis.

LDU London, 25. junija. Lloyd George je povabil zastopnike lastnikov rudnikov in rudarjev na skupni porazgovor v ponedeljek. Ta poziv je izšel na prošnjo rudarjev.

Vojno stanje med Grško in sovjetsko Rusijo.

Berlin, 25. jun. Kakor poroča »Laklanzenzer« iz Aten, je grška vlada poslala sovjetski Rusiji noto, kjer izjavlja, da se grška vlada smatra, da je v vojnem stanju s sovjetsko Rusijo.

Spor radi Alandskega otočja.

Zeneva, 25. junija. Svet zveze narodov je sredič naznanil svoje sklepe v vprašanju alandskega otočja. Svet zveze narodov meni, naj se suvereniteta nad otoki prizna Finski, naj se otoki volaško nevtralizirajo in se dajo prebivalstvu garancije v zmislu govora poročevalca. V imenu švedske vlade je vložil Branding proti odločbi sveta zveze narodov formalen protest in izjavil, da ta odločitev baltskim ozemljem ne prinaša zaželenega premirja. Švedska je pripravljena sklep sveta zveze narodov kolajno pripoznati in se bo udeleževala pogajanj, ki se bodo vršila pod avspicijami zveze narodov med obema strankama v svrhu ugotovitve jamstev, vendar se ne odreka upanju, da pride dan, ko bo zadoščeno tudi prebivalstvu alandskih otokov.

Nesreče v Atlantiku.

Washington, 25. junija. Vremenski urad priobčuje poročilo, v katerem izraža mnenje, da so bili mnogobrojni parniki, ki so meseca januarja in februarja t. l. izginiti v Atlantiku, žrtve tačasnih viharjev, ki so dosegli brzino 75 do 90 milj na uro. Londonski zavarovalni zavodi na gledajo na nesreče, ki se dogajajo ob ameriških obalah že z nezanimanjem.

Pristopajte k izobraževalni organizaciji »Svoboda«.

